

دانشگاه پیام نور

مرکز تهران

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M. A)

رشته جزاء و جرم شناسی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی و جرم شناسی

عنوان پایان نامه:

مرور زمان کیفری در ایران و مقایسه آن با حقوق مصر

استاد راهنما :

دکتر جلیل امیدی

استاد مشاور :

دکتر نریمان فاخری

پژوهشگر :

زهره اسماعیلی

شهریور ماه ۱۳۹۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور

مرکز تهران

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M. A)

رشته جزاء و جرم شناسی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی و جرم شناسی

عنوان پایان نامه:

مرور زمان کیفری در ایران و مقایسه آن با حقوق مصر

استاد راهنما :

دکتر جلیل امیدی

استاد مشاور :

دکتر نریمان فاخری

پژوهشگر :

زهره اسماعیلی

شهریور ماه ۱۳۹۱

کلیه حقوق مترتب بر نتایج مطالعات ، ابتکارات و نو آوری های ناشی از تحقیق
موضوع این پایان نامه (رساله) متعلق به دانشگاه پیام نور مرکز تهران جنوب است .

تقدیم بہ پدر و مادر عزیزم کہ ہرچہ دارم از فداکاری ہا و دعا ہا می ایشان بودہ است.

تقدیم بہ ہمسر کرامیم و فرزند عزیزم.

شکر و قدردانی:

باشکر و سپاس از اساتید بزرگوار جناب آقای دکتر جلیل امیدری و جناب آقای دکتر زریان فخری که در تهیه این

مجموعه راهنمایی های لازم را ارائه فرمودند.

به نام روشنی بخشای گلشن

چراغ پیش چشم شمع روشن

حمد و ستایش خداوندی را سزا است که جن و انس ریزه خوار خوان نعمت و همه مخلوقات شکر گذار برکت و رحمت اوست. او که جان آفرید و حکمت آموخت و عشق را آمیزه جان ساخت و بشر را چراغ هدایت و نور خرد افروخت و صلوات خدا بر خاتم پیامبران محمد مصطفی - صلی الله علیه واله و سلم - و سلام بر امامان معصوم از علی خورشید هدایت تا تتمه امامت گل بوستان نرگس، مهدی، نمونه اعلای بی نظیر ولایت؛ و عرض ارادت به محضر بانوی دو عالم زهرای مرضیه و سپاس فراوان از بزرگان علم و صاحبان فضیلت و خداوندان معرفت مصادیق بارز علماء اهل گستره قداست مداد، در جامع شریعت، آنان که هم آب در دست دارند وهم نور در طلایه داری مسافران طریقت.

چکیده

از جمله مباحثی که در زمره مباحث حقوقی مورد بحث و دقت نظر قرار می گیرد ، مسئله مرور زمان است. این مسئله هم در میان مباحث حقوق مورد بحث قرار گرفته و هم در میان مباحث کیفری مورد دقت واقع شده است.

در حقیقت مرور زمان در حوزه های مختلفی جریان دارد و به لحاظ مجاری آن اقسامی دارد. از قبیل مرور زمان مدنی ، مرور زمان تجاری ، مرور زمان جزائی ...

نوشته حاضر تلاشی است علمی با صبغه تطبیقی میان مسئله مرور زمان در حقوق کیفری ایران و کشور مصر . در این نوشته ابتدا به سابقه تاریخی این ماهیت حقوقی در نظام حقوقی ایران ، پرداخته شده و آنگاه به بررسی جایگاه این مسئله در میان قوانین حقوقی کشور مصر توجه شده است.

نکته ای که لازم به یادآوری است اینکه با توجه به تصویب فی الجملة لایحه مجازات اسلامی در سال ۱۳۹۰ ، در بررسی این مسئله حقوقی به این لایحه نیز به صورت مستقل توجه شده است. و در نهایت به بیان پیشنهادات مدنظر در مبحث مورد بحث اقدام شده است.

کلیدواژه ها:

مرور زمان، مجازات ، حقوق ، کیفر ، حکم

علائم اختصاری

قانون مدنی	ق . م .
قانون مجازات اسلامی	ق . م . ا .
آئین دادرسی مدنی	آ . د . م .
آئین دادرسی کیفری	آ . د . ک .
قانون اساسی	ق . ا .

فهرست مطالب

مقدمه	۱
الف: بیان مسئله	۲
ب : اهمیت و ضرورت مسئله	۳
ج : اهداف تحقیق	۴
د : سؤال های تحقیق	۵
ه : فرضیه ها	۶
و : روش تحقیق	

فصل اول : مفهوم و تقسیم بندی مرور زمان در ایران

بخش اول :

مفهوم و پیشینه تاریخی و انواع مرور زمان در ایران.....	۷-۳۵
۱-۱-۱ مبثث اول : مفهوم مرور زمان	۸
۱-۱-۲ مبثث دوم : سابقه تاریخی مرور زمان	۲۰
۱-۱-۳ مبثث سوم : انواع مرور زمان	۲۱
۱-۳-۱-۱ گفتار اول : مرور زمان حقوقی	۲۱
۱-۳-۱-۲ گفتار دوم : مرور زمان کیفری	۲۶

- ۱-۱-۳-۲-۱ بند اول : مرور زمان تعقیب ۲۸
- ۱-۱-۳-۲-۲ بند دوم : مرور زمان صدور حکم ۲۸
- ۱-۱-۳-۲-۳ بند سوم : مرور زمان اجرای حکم ۲۹
- ۱-۱-۴-۱ مبحث چهارم : تقسیم بندی مرور زمان از نظر زمان و آثار آن ۳۰
- ۱-۱-۴-۱ بند اول : مجازات های مشمول مرور زمان ۳۰
- ۱-۱-۴-۲ بند دوم : مدت و مبدا مرور زمان ۳۰
- ۱-۱-۴-۳ بند سوم : آثار مرور زمان ۳۱
- ۱-۱-۴-۴ بند چهارم : انقطاع مرور زمان ۳۲
- ۱-۱-۴-۵ بند پنجم : مصادیقی که مشمول مرور زمان نمی شوند ۳۳
- بخش دوم : دید گاه های مطرح در باره مشروعیت مرور زمان کیفری ۳۵-۴۰
- ۱-۲-۱ مبحث اول : دیدگاه و دلایل مخالفان ۳۵
- ۱-۲-۲ مبحث دوم : دید گاه و دلایل موافقان ۳۶

بخش سوم: زمینه های فقهی مرور زمان کیفری..... ۴۰-۶۲

۱-۳-۱ مبحث اول : مرور زمان در فقه امامیه ۴۰

۲-۳-۱ مبحث دوم : تعریف جرم ۴۳

۳-۳-۱ مبحث سوم : انواع مجازات ها ۴۸

فصل دوم - مرور زمان و شرایط و آثار مرور زمان در حقوق کیفری ایران و مصر

بخش اول : مرور زمان در حقوق کیفری ایران..... ۶۲-۹۴

۱-۱-۲ مبحث اول : مرور زمان جرم و مجازات ۶۳

۱-۱-۱-۲ بند اول : تقسیم مرور زمان در آئین دادرسی کیفری ۷۷

۱-۱-۱-۱-۲ الف : مرور زمان تعقیب ۷۷

۱-۱-۱-۱-۲ ب : مرور زمان صدور حکم ۷۸

۱-۱-۱-۱-۲ ج : مرور زمان اجرای حکم ۷۹

۱-۱-۱-۲ بند دوم : مجازات های مشمول مرور زمان ۸۰

۱-۱-۱-۲ بند سوم : مدت و مبدا مرور زمان ۸۱

۱-۱-۱-۲ بند چهارم : مرور زمان احکام جزائی خارج از کشور ۸۳

- ۱-۱-۲-۵ بند پنجم : آثار مرور زمان در حقوق ایران ۸۴
- ۱-۱-۲-۶ بند ششم : مقایسه مرور زمان در گذشته و حال ۸۸
- ۱-۲-۲-۱-۲ مبحث دوم : جایگاه مرور زمان در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۰ ۸۹
- ۱-۲-۱-۲-۱ بند اول : تحلیل ماده ۱۰۴ لایحه مجازات اسلامی ۹۱
- بخش دوم : مرور زمان در حقوق کیفری مصر ۹۴-۱۰۹
- ۱-۲-۲-۱ مبحث اول : مرور زمان جرم و مجازات در حقوق مصر ۹۴
- ۱-۲-۲-۱-الف : تعریف مرور زمان در نظام کیفری مصر ۹۵
- ۱-۲-۲-۲-ب : عقوباتی که مشمول مرور زمان می شوند ۹۵
- ۱-۲-۲-۳-ج : مدت مرور زمان در قانون کشور مصر ۹۶
- ۱-۲-۲-۲ مبحث دوم : آثار مرور زمان در نظام کیفری مصر ۱۰۰
- ۱-۲-۲-۳ مبحث سوم : مقایسه مرور زمان دو حقوق کیفری ایران و مصر ۱۰۱
- ۱-۳-۲-۲-الف : اشتراکات در قوانین ۱۰۱
- ۲-۳-۲-۲-ب : اختلافات در قوانین ۱۰۵
- نتیجه گیری و پیشنهاد ها ۱۱۰-۱۱۳

فهرست منابع ۱۱۴-۱۱۸

منابع فارسی

منابع عربی

قوانین

مجلات

سایت

الف: بیان مسئله

مرور زمان در فرهنگ حقوقی عرب اغلب با عنوان التقادم و گاه مرور الزامن یا مضي المده بیان می شود.

مرور زمان اصولاً مسئله ای حقوقی است لکن ناظر به قضاء یعنی در مرحله رسیدگی به دعوا و صدور حکم مطرح می شود از این جهت مسئله مرور زمان ماهیتاً یکی از مباحث مهم آئین دادرسی است و به دلیل آثار فراوان و حیاتی آن در روابط حقوقی افراد، از ویژه ای در مباحث حقوقی و قضایی بر خوردار است.

بر اساس نظریه مرور زمان این قاعده کار کردی همانند یک دلیل اثباتی و قاطع دعوا دارد که از یک سو وضعیت متهم را تثبیت می کند و از جانب دیگر امکان طرح هر گونه ادعایی را از مدعی می گیرد در نتیجه این بحث از اهمیت کلیدی بر خوردار است و هر نظام خصوصی و قضایی ناگزیر از ارائه فرد در نفی یا اثبات آن است.

مرور زمان در حقوق کیفری از موقعیت ممتاز و سابقه داری بر خوردار است. و این در حالی است که بعد از انقلاب در حقوق ایران این مسئله حقوقی با احتیاط زیاد و به نحو بسیار محدودی مورد پذیرش قانون گذار قرار گرفته است.

نکته قابل ذکر آنکه این نظر به تنها در یک کشور دیده نمی شود بلکه در اغلب کشورهای اسلامی و حتی غیر اسلامی قابل مشاهده است از جمله کشورهایی که از این کار کرد حقوقی سخن گفته است کشور ایران و مصر است که این تحقیق در راستای تبیین و تحلیل این مسئله در میان حقوق کیفری این دو کشور خواهد بود.

ب: اهمیت و ضرورت مسئله

مرور زمان از جمله مسائلی است که در حقوق کیفری و حقوق مدنی مورد توجه قرار می‌گیرد و یک دلیل اثباتی و قاطع دعواست که امکان طرح هرگونه ادعایی را از مدعی می‌گیرد و در مورد مرور زمان بعد از انقلاب با جانب احتیاط به آن نگریسته شده که لزوم تحقیق هر چه بیشتر در مورد این مسئله احساس می‌شود و چند پایان نامه نیز در این مورد نوشته شده است که هنوز به چاپ نرسیده است. ضرورت تحقیق و تفحص در مورد این مسئله بیش از پیش احساس می‌شود.

ج : اهداف تحقيق

- ۱- تعيين هر چه روشن تر جايگاه مرور زمان در حقوق كيفري ايران و کشور مصر.
- ۲- معرفي نقاط اختلاف در ميان حقوق كيفري ايران و مصر در خصوص اعمال مرور زمان در مسائل كيفري .
- ۳- تبين جايگاه مرور زمان در فقه اماميه و اهل سنت .

د: سوالات تحقیق

۱- جایگاه مسئله مرور زمان در حقوق کیفری ایران و مصر چگونه است و تفاوت های عمده میان اجرای این موضوع در حقوق کیفری این دو کشور کدام است؟

۲- نحوه اعمال مسئله مرور زمان در انواع مجازات های مطرح در سیستم کیفری دو کشور ایران و مصر چگونه است؟

ه: فرضیه های تحقیق

۱- در حقوق کیفری ایران و مصر مسئله مرور زمان از سابقه ممتاز برخوردار است و تفاوت های بسیار محدودی با هم دارند .

۲- اعمال مرور زمان در دو نظام کیفری ایران و مصر همانند هم است تنها تفاوت در عنوان تعزیرات و مجازات های بازدارنده ای است که خاص نظام حقوقی ایران است.

و: روش تحقیق

با توجه به نوع تحقیق ، از روش کتابخانه ای استفاده خواهد شد و ابزار مورد استفاده در فرآیند

پژوهش عبارتند از : قوانین و کتاب های حقوق کیفری